

**Η αξία του Αποθέματος Βιόσφαιρας
για την περιοχή
«Δαδιά, Δέλτα Έβρου και Σαμοθράκη»
ΦΥΛΛΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ
Σεπτέμβριος 2025**

Ηρώ Αλάμπεη, Βίκυ Μαλωτίδη & Μιχαήλ Σκούλλος
MIO-ECSDE/MEdIES

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	1
1. BINGO!.....	2
2. Εξερευνώντας Ταυτότητες.....	5
3. Ανακαλύπτω το Απόθεμα Βιόσφαιρας.....	8
4. Όλα συνδέονται.....	12
5. Σεντούκια κληρονομιάς.....	15
6. Η περιοχή μας ... από το Α ως το Ω.....	18

1. BINGO!

Το BINGO είναι ένα δημοφιλές κινητικό παιχνίδι, όπου σε σύντομο χρόνο ο κάθε παίκτης καλείται να απαντήσει μια σειρά ερωτήσεις «Βρες κάποιον που... (π.χ. του αρέσει το βόλει)» ρωτώντας τους γύρω του. Στη δραστηριότητα αυτή, οι ερωτήσεις έχουν προσαρμοστεί ώστε οι μαθητές με παιγνιώδη τρόπο να ανακαλύψουν στοιχεία για τον τόπο τους, τους συμμαθητές τους και τα Αποθέματα Βιώσφαιρας.

Διάρκεια

30-45 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές θα ...

- Γνωρίσουν καλύτερα τους συνομηλίκους τους.
- Ανακαλύψουν αξιόλογα φυσικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά της περιοχής τους.
- Εκτιμήσουν το τοπικό περιβάλλον και την κοινότητά τους.

Υλικά - Προετοιμασία

Εκτυπώστε Κόλλες Α4 (μια για κάθε μαθητή) με τις ερωτήσεις που θα επιλέξετε (από 9 έως 16 ανάλογα με την ηλικία των μαθητών). Το BINGO συνήθως παρουσιάζεται σαν ένας πίνακας π.χ. με 3X3 ή με 3X4 τετράγωνα / ερωτήσεις

Βρες κάποιον/α που...		
... έχει πάρει μέρος σε περιβαλλοντική δράση... Τι ήταν ...	... έχει ακουστά την UNESCO... Τι είναι ...	... αγαπά τον τόπο του γιατί ...
...	...	...
...	...	...

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή - Κανόνες (5 λεπτά)

Μοιράστε μια κόλλα BINGO σε κάθε μαθητή. Εξηγήστε ότι θα έχουν αρκετό χρόνο για να συλλέξουν ιστορίες.

Σε κάθε κουτάκι σημειώνουν το όνομα του/της συμμαθητή/τριας τους που απάντησε και μια φράση για την μικρή ιστορία που μοιράστηκε. Θα πρέπει να μην πάρουν από τον ίδιο μαθητή/τρια απάντηση παραπάνω από μία φορές.

Όποιος/α τελειώσει πρώτος/η φωνάζει BINGO !!!

Παίζουμε BINGO (20-25 λεπτά)

Οι μαθητές κινούνται ελεύθερα στην τάξη και συγκεντρώνουν όσο περισσότερες απαντήσεις μπορούν σε 20 λεπτά.

Ενθαρρύνετε τους μαθητές να σημειώνουν σε κάθε κουτάκι κάποιες λέξεις-κλειδιά από τις ιστορίες, και όχι μόνο το όνομα του συμμαθητή τους που απάντησε απλά 'Ναι γνωρίζω'. Ο σκοπός δεν είναι να τελειώσουν πρώτοι, αλλά να μάθουν κάτι καινούργιο για τους συμμαθητές τους ή για τον τόπο τους.

Ομαδική συζήτηση και σύνδεση με το Απόθεμα Βιόσφαιρας (5-10 λεπτά)

Στο τέλος μπορεί να έχετε έναν ή περισσότερους που καταφέρνουν να κάνουν BINGO!

Ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν τις ιστορίες τους και εξηγήστε ότι η περιοχή τους είναι τόσο σημαντική ώστε θα μπορούσε να μπει σε ένα Παγκόσμιο Δίκτυο περιοχών της UNESCO που έχουν αξιόλογα χαρακτηριστικά.

Ενδεικτικές ερωτήσεις εμβάθυνσης και αναστοχασμού:

- Μάθατε κάτι που δεν γνωρίζατε για έναν/μια φίλο/η σας;
- Μάθατε κάτι που δεν γνωρίζατε για την περιοχή μας;
- Μάθατε κάτι που δεν γνωρίζατε για τους ανθρώπους της περιοχής;

Συμβουλές για τον εκπαιδευτικό

Για να συνθέσετε το BINGO, επιλέξτε τις πιο κατάλληλες ερωτήσεις και προσθέστε και τις δικές σας ανάλογα με την ηλικία και τα ενδιαφέροντα των μαθητών σας. Η οδηγία είναι:

Βρες κάποιον/α που ...

1. Μετείχε σε μια περιβαλλοντική δράση. (Τι ήταν ;)
2. Έχει ακουστά την UNESCO. (Τι είναι ;...)
3. Έχει στην οικογένειά του κάποιον που ασχολείται με τη γη. (Τι επάγγελμα κάνει;)
4. Έχει στην οικογένειά του κάποιον που ασχολείται με τη θάλασσα. (Τι επάγγελμα κάνει;)
5. Είναι περήφανος για κάτι από την περιοχή του. (Τι είναι ;...)
6. Τον/την ενδιαφέρει το «περιβαλλοντικό του αποτύπωμα». (Τι είναι ;...)
7. Μπορεί να μοιραστεί μια προσωπική ιστορία σχετική με την κλιματική αλλαγή. (Τι είναι ;...)
8. Γνωρίζει ένα ξεχωριστό ή σπάνιο είδος, ζώο ή φυτό που ζει την περιοχή, (Ποιο είναι;)
9. Γνωρίζει ένα σημαντικό μνημείο της περιοχής που το επισκέπτονται και ξένοι. (Ποιο είναι;)
10. Θα ήθελε να αναλάβει δράση για να κάνει το σχολείο σας καλύτερο.
11. Έχει ακουστά τους Παγκόσμιους Στόχους (Sustainable Development Goals).
12. Αγαπά τον τόπο του γιατί ...
13. Γνωρίζει τι είναι τα τροφο-μίλια (foodmiles). (Τι είναι;)
14. Πιστεύει ότι κάποιες περιοχές είναι πολύ σημαντικές και πρέπει να προστατεύονται.
15. Γνωρίζει ένα έθιμο της περιοχής. (Ποιο είναι;)
16. Έχει πάει σε ένα πανηγύρι ή γιορτή ή φεστιβάλ της περιοχής. (Τι αφορά;)
17. Γνωρίζει ένα παραδοσιακό φαγητό που το φτιάχνουν μόνο στην περιοχή σας (Ποιο είναι;)
18. Γνωρίζει τι σημαίνει οικο-τουρισμός. (Τι σημαίνει;)
19. Μαζεύει σκουπίδια από την παραλία.
20. Μπορεί να σου περιγράψει τι είναι η Αειφόρος Ανάπτυξη.
21. Έχει κάνει ορνιθο-παρατήρηση.
22. Έχει επισκεφτεί το Κέντρο Ενημέρωσης ή το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΕΠΕΑ) της περιοχής (Τι έκανε εκεί;)

2. Εξερευνώντας Ταυτότητες

Αυτή η εισαγωγική δραστηριότητα βοηθά τους μαθητές να εξερευνήσουν την έννοια της ταυτότητας, ξεκινώντας από την προσωπική τους ταυτότητα και σταδιακά επεκτείνοντας τη σύνδεσή τους με τα γύρω τοπία και το περιβάλλον της περιοχής.

Διάρκεια

45-60 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές ...

- θα εξερευνήσουν και θα εκφράσουν δημιουργικά την προσωπική τους ταυτότητα.
- θα αναγνωρίσουν συνδέσεις μεταξύ της προσωπικής τους ταυτότητας και του τοπικού τους περιβάλλοντος.
- θα κατανοήσουν πώς τα γύρω τοπία, ο πολιτισμός και οι παραδόσεις συνδιαμορφώνουν αυτό που είναι.
- θα εκτιμήσουν τον μοναδικό χαρακτήρα της περιοχής τους.

Υλικά

- Παλιά περιοδικά, εφημερίδες, φυλλάδια και τοπικές εκδόσεις
- Φωτογραφίες της περιοχής, τοπία και πολιτιστικά στοιχεία
- Ψαλίδια και κόλλες
- Χρωματιστοί Μαρκαδόροι ή μολύβια
- Χάρτης της περιοχής σε μεγάλο μέγεθος (για προβολή, ή σε αρκετά αντίτυπα)
- Κομμάτια από χαρτόνι ίδιου μεγέθους (ένα ανά μαθητή)

Προετοιμασία

- Συλλέξτε μια ποικιλία από περιοδικά και εφημερίδες με εικόνες από τοπικά μνημεία, χαρακτηριστικά είδη, εκδηλώσεις, επαγγέλματα, κλπ.
- Εκτυπώστε ή συγκεντρώστε φωτογραφίες με διακριτικά χαρακτηριστικά από την περιοχή σας.
- Ετοιμάστε έναν απλό χάρτη της περιοχής σας (εκτυπωμένο σε μεγάλο μέγεθος, ή ηλεκτρονικό).

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή (5 λεπτά)

Ξεκινήστε με ένα σύντομο παιχνίδι: Ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν ένα πράγμα που αγαπούν στον τόπο τους, ή κάτι μοναδικό στην γύρω περιοχή.

Εισάγετε την έννοια της ταυτότητας: Εξηγήστε ότι η ταυτότητα του καθενός μας αποτελείται από πολλά στρώματα - ποιοι είμαστε ως άτομα, ως μέλη μιας οικογένειας, ως μαθητές, και ως κάτοικοι ενός συγκεκριμένου τόπου.

Δείξτε τον χάρτη της περιοχής και επισημάνετε ότι ζουν σε μια ιδιαίτερη περιοχή (που θα μπορούσε να γίνει Απόθεμα Βιόσφαιρας της UNESCO).

Ένας ιστός αράχνης, με εμένα στο κέντρο (10 λεπτά)

Μοιράστε ένα χαρτόνι σε κάθε μαθητή και καθοδηγήστε τους να δημιουργήσουν ένα διάγραμμα/αράχνη **για τους ίδιους**: Γράφουν το όνομά τους στο κέντρο και γύρω από αυτό σημειώνουν ή ζωγραφίζουν τουλάχιστον 4 πράγματα που τους κάνουν αυτό που είναι (π.χ. χόμπι, ταλέντο, αγαπημένο φαγητό, άθλημα, μια οικογενειακή συνήθεια). Ενθαρρύνετε τους να γράψουν όσα περισσότερα μπορούν.

Ο τόπος μου: Κολάζ Περιβαλλοντικής Ταυτότητας (15 λεπτά)

Εξηγήστε ότι θα εξερευνήσουμε πώς **ο τόπος** που ζούμε διαμορφώνει και μια πλευρά αυτού που είμαστε. Μοιράστε παλιά περιοδικά, εφημερίδες, φωτογραφίες, ψαλίδια και κόλλες. Θα χρειαστεί να προβάλετε ή να μοιράσετε αντίτυπα από τον χάρτη της περιοχής σε μεγάλο μέγεθος.

Ζητήστε από τους μαθητές να ψάξουν για εικόνες που αντιπροσωπεύουν τη σύνδεσή τους με το τοπικό περιβάλλον, να τις κόψουν και να τις κολλήσουν στο χαρτόνι τους. Μπορούν να σκεφτούν μέρη που αγαπούν να κάνουν βόλτα, τοπία που απολαμβάνουν, ζώα ή φυτά που αναγνωρίζουν ή τοπικές γιορτές στις οποίες συμμετέχουν.

Παράδειγμα προτροπής:

- Βρείτε ένα μέρος στην περιοχή όπου αισθάνεστε χαρούμενοι.
- Αναζητήστε εικόνες που σας θυμίζουν οικογενειακή στιγμή ή γιορτή.
- Ποιες φωτογραφίες δείχνουν ότι το μέρος μας διαφέρει από άλλα μέρη;

Συνδέσεις 'Εγώ και ο τόπος μου' (10-λεπτά)

Ζητήστε από τους μαθητές να σχεδιάσουν γραμμές ή να γράψουν λέξεις-κλειδιά για να συνδέσουν στοιχεία της προσωπικής τους ταυτότητας (αράχνη «εγώ») με στοιχεία της περιβαλλοντικής τους ταυτότητας (κολάζ «ο τόπος μου»).

Παράδειγμα προτροπής:

- Πώς επηρεάζει το να ζεις εδώ, αυτά που σου αρέσει να κάνεις;
- Υπάρχουν ιδιαίτερα φαγητά από την περιοχή μας που σου αρέσουν;
- Υπάρχει μια παλιά συνήθεια ή μια γιορτή που σε συνδέει με αυτό το μέρος;

Κλείσιμο - Αναστοχασμός (5 λεπτά)

Οι μαθητές τοποθετούν τα χαρτόνια σε ένα κεντρικό σημείο και τριγυρίζουν για να δουν ο ένας τη δουλειά του άλλου. Σε ολομέλεια, ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν μια σύνδεση που έκαναν για τον εαυτό τους ή τον τόπο που ζουν, που δεν είχαν σκεφτεί πριν.

Συζητήστε:

- Πώς μπορεί άνθρωποι από διαφορετικές περιοχές να καταλήγουν σε διαφορετικά χαρτόνια /κολάζ;
- Τι θα ήταν διαφορετικό για κάποιον που ζει σε μια πολύβουη πόλη, ή σε ένα νησί;

Σύνδεση με τα Αποθέματα Βιόσφαιρας

- Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας αναγνωρίζουν το πώς συνδεόμαστε οι άνθρωποι με τον τόπο που ζούμε.
- Στα Αποθέματα έχει σημασία η διατήρηση τόσο της φυσικής όσο και της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Η κατανόηση της σύνδεσής μας με τον τόπο μας, μας βοηθά να γίνουμε καλύτεροι πολίτες και καλύτεροι διαχειριστές του περιβάλλοντός μας.

Αξιολόγηση

Μπορείτε να αξιολογήσετε τα εξής:

- το επίπεδο εμπλοκής των μαθητών στη δραστηριότητα
- το βάθος των συνδέσεων και των διαπιστώσεων που κάνουν οι μαθητές για το πώς το περιβάλλον διαμορφώνει τον τρόπο ζωής μας

3. Ανακαλύπτω το Απόθεμα Βιόσφαιρας

Διαδραστική δραστηριότητα χαρτογράφησης όπου οι μαθητές δημιουργούν μια οπτική αναπαράσταση ενός Αποθέματος Βιόσφαιρας με τις τρεις ζώνες του. Συζητούν τι είδους δραστηριότητες επιτρέπονται σε κάθε ζώνη και γιατί.

Διάρκεια

45-60 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές θα ...

- εισαχθούν στα Αποθέματα Βιόσφαιρας της UNESCO.
- αναρωτηθούν ποιες ανθρώπινες δραστηριότητες είναι συμβατές με κάθε ζώνη του Αποθέματος και γιατί.
- φανταστούν τον τόπο τους ως Απόθεμα Βιόσφαιρας και να αναρωτηθούν για τα οφέλη και τις υποχρεώσεις των κατοίκων.

Υλικά

- Μεγάλος χάρτης / περίγραμμα της περιοχής εκτυπωμένος
- Μια εκτύπωση διαγράμματος με τις τρεις ζώνες σε ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας
- Έγχρωμη χαρτοταινία σε τρία διαφορετικά χρώματα
- Εκτυπωμένες ~25 φωτογραφίες με δραστηριότητες σχετικές με την αειφορία (γεωργία, οικο-τουρισμός, μεταποίηση), οικοσυστήματα και χαρακτηριστικά είδη
- Παιχνίδια/ (φιγούρες Playmobil, Lego) που αναπαριστούν δραστηριότητες

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή: Τι είναι το Απόθεμα Βιόσφαιρας; (15 λεπτά)

Ξεκινήστε ρωτώντας αν έχει πάει ποτέ κανείς σε ένα ιδιαίτερο μέρος όπου η φύση προστατεύεται, και τι το ιδιαίτερο είχε.

Εισάγετε την έννοια του «Αποθέματος Βιόσφαιρας, ως ένα μέρος που αναγνωρίζεται από την UNESCO και όπου οι άνθρωποι όχι μόνο προστατεύουν τη φύση στην περιοχή τους, αλλά προσπαθούν να ζουν και να εργάζονται σε αρμονία αυτήν.»

Εξηγήστε ότι σύμφωνα με την UNESCO, η χωροθέτηση ζωνών σε ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας είναι σημαντική για την ισορροπία μεταξύ προστασίας της φύσης και της αειφόρου ανάπτυξης.

Δείξτε ένα απλό διάγραμμα των τριών ζωνών (ή ζωγραφίστε το στον πίνακα) και εξηγήστε ότι καθεμία έχει διαφορετικούς κανόνες σχετικά με τις δραστηριότητες που επιτρέπονται:

- **Πυρήνας:** Είναι η καρδιά του Αποθέματος, όπου κύριος στόχος είναι η προστασία της φύσης.
- **Περιφερειακή ζώνη (αντιστάθμισης ή εξουδετέρωσης):** Περιβάλλει τον πυρήνα, επιτρέπει κάποιες, ήπιες δραστηριότητες
- **Μεταβατική ζώνη:** Εδώ ζουν και εργάζονται οι περισσότεροι άνθρωποι, με τρόπο ώστε να μη δημιουργούν σοβαρές πιέσεις στη φύση.

Αναφέρετε μερικά παραδείγματα δραστηριοτήτων στις τρεις ζώνες και αφήστε το διάγραμμα σε κοινή θέα. Παραδείγματα δραστηριοτήτων:

- **Πυρήνας:** Επιστημονική έρευνα, παρατήρηση άγριας ζωής, προστασία ειδών.
- **Περιφερειακή ζώνη:** Πεζοπορίες σε μονοπάτια, εκπαιδευτικές επισκέψεις, οργανική γεωργία & κτηνοτροφία, μελισσοκομία, διαχείριση δασών, λίγοι οικισμοί*
- **Μεταβατική ζώνη:** Οικισμοί, σχολεία, γεωργία, τοπικές αγορές, εστιατόρια επιχειρήσεις οικο-τουρισμού.

Η περιοχή μας ως Απόθεμα Βιόσφαιρας (20 λεπτά)

Εξηγήστε ότι η περιοχή που ζουν μπορεί να γίνει Απόθεμα Βιόσφαιρας της UNESCO! Αυτό θα την έκανε ένα διεθνώς αναγνωρισμένο ξεχωριστό μέρος, αλλά αυτό προϋποθέτει ότι οι κάτοικοι το θέλουν και για να το επιτύχουν χρειάζεται να γνωρίζουν τις προϋποθέσεις και να αναδείξουν τα κατάλληλα μέρη.

Τοποθετήστε τον μεγάλο χάρτη της περιοχής στο πάτωμα και συγκεντρώστε τους μαθητές σε κύκλο. Ζητήστε τους να βρουν σημεία στον χάρτη με ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά (δάση, βουνά, υδροτόπους, μνημεία) ή είδη, και πολιτισμικά χαρακτηριστικά (πανηγύρια, μουσεία, μονές, κ.α.).

Μοιράστε από μια φωτογραφία σε κάθε μαθητή και ζητήστε τους να την περιγράψουν και να την τοποθετήσουν εκεί που πιστεύουν ότι πάρεθκε.

Ζητήστε από τους μαθητές να προτείνουν ποια σημεία του χάρτη της περιοχής τους θα μπορούσαν να είναι:

- Πυρήνας (πράσινο χρώμα),
- Περιφερειακή ζώνη, αντιστάθμισης ή εξουδετέρωσης (γαλάζιο χρώμα),
- Μεταβατική ζώνη (κίτρινο χρώμα),

και αφού συμφωνήσουν για τα όρια της κάθε περιοχής, να κολλήσουν το αντίστοιχο χρώμα χαρτοταινίας στο χάρτη.

Στις κάρτες που απεικονίζουν επαγγελματικές δραστηριότητες συζητήστε ποιες θα ήταν οι ευθύνες, αλλά και το κέρδος των κατοίκων στο Απόθεμα Βιόσφαιρας. Για παράδειγμα, ένας μελισσοκόμος θα είχε ένα πλούσιο ενδιαίτημα για τις μέλισσές του και θα αύξανε τις πωλήσεις του ως μέλι από περιοχή αναγνωρισμένη από την UNESCO, αλλά θα έπρεπε να φροντίζει το μελίσσι του υπεύθυνα (να αντιμετωπίζει τις ασθένειες μόνο με φυσικές μεθόδους, να επιλέγει τοπικά προσαρμοσμένα στελέχη, να αφήνει επαρκές απόθεμα μελιού στην κυψέλη, κλπ.)

Εμβάθυνση (5 λεπτά)

Ανάλογα με το βαθμό εμπλοκής στα προηγούμενα στάδια συζητήστε όλοι μαζί κάποιες αναστοχαστικές ερωτήσεις:

- Γιατί είναι σημαντικό να υπάρχουν διαφορετικές ζώνες σε ένα Απόθεμα;
- Τι ξεχωριστό έχει η περιοχή μας ώστε να γίνει Απόθεμα Βιόσφαιρας;
- Τι είδους επαγγέλματα και επιχειρήσεις επηρεάζει κυρίως ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας;
- Ποια προϊόντα από την περιοχή θα μπορούσαν να γίνουν ακόμη πιο γνωστά αν προέρχονταν από το Απόθεμα;

Κλείσιμο (5 λεπτά)

Προβάλετε το χάρτη του υποψήφιου Αποθέματος Βιόσφαιρας, αν υπάρχει, και αντιπαραθέστε τον με αυτό των μαθητών. Ανεξάρτητα από το αν συμπίπτουν ή όχι, θυμίστε ότι τα Αποθέματα Βιόσφαιρας είναι μέρη που η φύση και ο άνθρωπος ζουν αρμονικά και ότι η περιοχή τους έχει τη δυνατότητα να γίνει ένα τέτοιο ιδιαίτερο μέρος.

Αξιολόγηση

Οι μαθητές γράφουν σε χαρτάκια post it ένα πράγμα που έμαθαν σήμερα για τα Αποθέματα Βιόσφαιρας.

Συμβουλές για τον εκπαιδευτικό

- Στους μικρότερους μαθητές μπορείτε εναλλακτικά να ξεκινήσετε με την ετυμολογία και την εξήγηση των εννοιών «**Απόθεμα**» (κάτι που φυλάσσω για μελλοντική χρήση, π.χ. τρόφιμα, χρήματα, κειμήλια, κ.ά.) και «**Βιόσφαιρα**» (Βιο = σχετικό με τη ζωή, Σφαίρα = στρογγυλό, σαν τον πλανήτη Γη, άρα «Βιόσφαιρα», οι ζωντανοί οργανισμοί της Γης, ή μιας περιοχής).
- Η πιλοτική εφαρμογή έδειξε ότι στους μικρότερους μαθητές, ή σε μαθητές που δεν γνωρίζουν καλά την περιοχή τους, είναι αρκετό να διαχωριστούν στον επιδαπέδιο χάρτη δύο ζώνες (πυρήνας και μεταβατική).
- Μπορεί να ρωτηθείτε από τους μαθητές αν επιτρέπονται οι ΑΠΕ (αιολικά πάρκα) και σε ποια ζώνη. Τα αιολικά πάρκα δεν θα αναμένονταν στον πυρήνα που είναι η πιο προστατευμένη ζώνη του Αποθέματος, αλλά θα μπορούσαν να κατασκευαστούν σε άλλες ζώνες, εάν σχεδιαστούν μετά από μελέτες και πάντα με τη συμφωνία των τοπικών κοινοτήτων.

4. Όλα συνδέονται

Δραστηριότητα που καταδεικνύει διασυνδέσεις εντός του Αποθέματος Βιόσφαιρας, μέσα από εκτυπωμένες φωτογραφίες και ένα κουβάρι νήμα. Με έναν διαδραστικό τρόπο οι μαθητές θα οπτικοποιήσουν πώς συνδέονται και αλληλοεξαρτώνται διαφορετικά στοιχεία του οικοσυστήματος, του πολιτισμού και της οικονομίας της περιοχής τους.

Διάρκεια

45 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές θα ...

- οπτικοποιήσουν τις διασυνδέσεις μεταξύ φυσικών, πολιτισμικών και οικονομικών στοιχείων σε ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας.
- αναγνωρίσουν πώς οι αλλαγές σε ένα στοιχείο επηρεάζουν ολόκληρο το σύστημα.
- εκτιμήσουν την πολυπλοκότητα και την αλληλεξάρτηση στην περιοχή τους.

Υλικά

- Ένα κουβάρι νήμα
- Εκτυπωμένες κάρτες (μια ανά μαθητή μέγεθος A5) με στοιχεία της περιοχής που σχετίζονται με την λειτουργία του Αποθέματος. Εντάξτε στοιχεία από βιοποικιλότητα, αρχιτεκτονική, μνημεία, προϊόντα, παραδόσεις, επιχειρήσεις οικοτουρισμού κλπ).

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή (10 λεπτά)

Συγκεντρώστε τους μαθητές σε κύκλο και εισαγάγετε την έννοια των διασυνδέσεων σε ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας: Εξηγήστε ότι ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας μοιάζει με έναν πολύπλοκο ιστό, όπου τα πάντα είναι συνδεδεμένα.

Για παράδειγμα, οι καθαρές θάλασσες υποστηρίζουν πληθυσμούς ψαριών, που παρέχουν τροφή για την άγρια ζωή, εισόδημα για τους ντόπιους ψαράδες και προσελκύουν επισκέπτες που απολαμβάνουν θαλασσινά σε παραδοσιακές ταβέρνες.

Ένα ακόμη παράδειγμα, τα πεζοπορικά μονοπάτια υποστηρίζουν τις επιχειρήσεις οικοτουρισμού, οι οποίες δημιουργούν θέσεις εργασίας για τοπικούς οδηγούς, φέρνουν επισκέπτες σε τοπικά καταλύματα που αγοράζουν προϊόντα της περιοχής.

Μοιράστε μια κάρτα σε κάθε μαθητή και δειγματοληπτικά ζητήστε από κάποιους μαθητές να παρουσιάσουν την κάρτες τους. Εξηγήστε τους κανόνες, ότι το νήμα θα περνάει από τον έναν στον άλλον, ανάλογα με το πως συνδέονται οι κάρτες τους,

Δημιουργία ιστού (25 λεπτά)

Ξεκινήστε από μια κεντρική κάρτα (π.χ. ένας υγρότοπος του Έβρου). Ρωτήστε «Ποιος έχει μια κάρτα που συνδέεται με αυτήν» και ζητήστε από τους μαθητές να περνάνε το νήμα από τον έναν σε άλλον, εξηγώντας τους τρόπους σύνδεσης.

Εάν οι μαθητές δυσκολεύονται χρησιμοποιήστε κάποιες ακόμα ερωτήσεις:

- Ποια ζώα εξαρτώνται από αυτό το φυτό;
- Υπάρχει κάποιο έθιμο που σχετίζεται με αυτόν τον φυσικό πόρο;
- Πώς συνδέεται ο/η επαγγελματίας με το οικοσύστημα;

Όταν το νήμα έχει περάσει απ' όλους τους μαθητές (μπορεί και περισσότερες από μια φορές), δείτε τον ιστό που έχει σχηματιστεί και συζητήστε τις επιπτώσεις των συνδέσεων.

- Ζητήστε από κάποιον μαθητή (π.χ. κάρτα με ποτάμι) να τραβήξει απαλά το νήμα και να σηκώσουν το χέρι όσοι αισθάνθηκαν την κίνηση.
- Τι θα συμβεί αν χάσουμε κάποιο στοιχείο; (ο μαθητής αφήνει το νήμα) και οι υπόλοιποι παρατηρούν πως εξαπλώνονται οι αλλαγές στον ιστό.

Κλείσιμο & σύνδεση με το Απόθεμα Βιόσφαιρας (10 λεπτά)

Ενδεικτικές ερωτήσεις εμβάθυνσης και αναστοχασμού:

- Υπήρχαν κάποιες συνδέσεις που δεν είχατε σκεφτεί πριν;
- Ποια στοιχεία (κάρτες) είχαν τις περισσότερες συνδέσεις;
- Πώς μπορεί η προστασία ενός στοιχείου να βοηθήσει στην προστασία άλλων και το αντίθετο;
- Είναι όλα τα στοιχεία του οικοσυστήματος εξίσου σημαντικά, π.χ. η απώλεια ενός φυσικού πόρου όπως το νερό είναι το ίδιο σημαντική με την απώλεια ενός εντόμου;

Ο ιστός μας δείχνει ότι όλα στην περιοχή μας είναι συνδεδεμένα και ότι οι αλλαγές σε ένα στοιχείο επηρεάζουν πολλά άλλα μέρη του. Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας αναγνωρίζουν αυτές τις συνδέσεις και προσπαθούν να διατηρήσουν ολόκληρο το σύστημα υγιές.

Αξιολόγηση (1 λεπτό)

Ο κάθε μαθητής συμπληρώνει σε χαρτάκια post it την πρόταση: «Κάτι που έμαθα σήμερα για την περιοχή μου...»

Συμβουλές για τον εκπαιδευτικό

- Προαιρετικά προσθέστε μια λεζάντα πίσω από την κάθε εκτυπωμένη κάρτα, ειδικά εάν πρόκειται για ένα μη γνωστό είδος ή μνημείο.
- Ενθαρρύνετε τους μαθητές να κάνουν συνδέσεις πέρα από τις προφανείς.
- Η δραστηριότητα προσφέρει την ευκαιρία να διορθώσετε τυχόν λανθασμένες αντιλήψεις σχετικά με τα Αποθέματα Βιόσφαιρας και την Αειφόρο Ανάπτυξη.
- Στο **PPT** που συνοδεύει το υλικό θα βρείτε ενδεικτικά θέματα φωτογραφιών για τις τρεις περιοχές: **Σαμοθράκη**: μονοπάτια, αρχαιολογικοί χώροι, ιαματικά λουτρά, κατσίκια, υπερβόσκηση κ.α. | **Δαδιά**: πευκοδάση, αρπακτικά πτηνά, γεωργία, σηροτροφία, μετά την πυρκαγιά 2023, ... | **Δέλτα Έβρου**: ορνιθοπαρατήρη, παραδοσιακή αλιεία | **Κοινές**: οικοτουριστικές επιχειρήσεις, τοπική αρχιτεκτονική, μελισσοκομία, ελαιοκομία, αμπελουργία, τοπική γαστρονομία, πανηγύρια, , δασικές πυρκαγιές, ξηρασία.

5. Σεντούκια κληρονομιάς

Οι μαθητές καλούνται να εξερευνήσουν τόσο την προσωπική όσο και την συλλογική κληρονομιά του τόπου τους, βοηθώντας τους να κατανοήσουν πώς και γιατί οι κοινότητες σε ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας προστατεύουν συλλογικά την πολιτισμική και φυσική τους κληρονομιά.

Διάρκεια

45 -60 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές θα ...

- αναλογιστούν τις προσωπικές τους ιστορίες ή αντικείμενα 'κληρονομιάς'.
- εντοπίσουν βασικά στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής τους.
- αναγνωρίσουν συνδέσεις μεταξύ των πολιτισμικών παραδόσεων και του φυσικού περιβάλλοντος.
- κατανοήσουν γιατί οι κοινότητες συλλογικά διατηρούν την κληρονομιά στα Αποθέματα Βιόσφαιρας.

Υλικά

- 6-8 φωτογραφίες εκτυπωμένες σε μεγάλο μέγεθος (A3), αντιπροσωπευτικές της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς της περιοχής σας
- Προαιρετικά κάποιο πληροφοριακό υλικό για κάθε μια από αυτές
- Χαρτάκια post it, μαρκαδόροι, χαρτόνια, 6-8 χαρτονένια κουτιά

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή – Προσωπική Κληρονομιά (15 λεπτά)

Ξεκινήστε ζητώντας από τους μαθητές να σκεφτούν κάτι ξεχωριστό που τους συνδέει με το παρελθόν της οικογένειάς τους. Μπορεί να είναι:

- Ένα κειμήλιο που κληροδοτήθηκε από τους παππούδες
- Μια ιστορία ή ανάμνηση που θεωρούν πολύτιμη (π.χ. διακοπών)
- Μια παράδοση που εφαρμόζει η οικογένειά σας
- Μια δεξιότητα που έμαθαν από τον παππού, τη γιαγιά, ή κάποιον άλλο
- Μια συνταγή που έχει περάσει από γενιά σε γενιά...

Σε χαρτάκια post-it γράφουν 1. ΤΙ ήταν, 2. ΓΙΑΤΙ το θεωρούν σημαντικό, και 3. Αν υπήρχε κάποιο τίμημα (π.χ. αν το δαχτυλίδι-κειμήλιο το φυλάνε στο σπίτι δεν το φορούν, ένας παλιός αργαλειός θέλει συντήρηση για να είναι λειτουργικός, όταν ψαρεύουν με τον παππού χάνουν χρόνο από το παιγνίδι με τους φίλους τους, κ.ο.κ.).

Αφού γράψουν τα χαρτιά τους ατομικά, μοιράζονται τις ιστορίες τους σε ζευγάρια, και δειγματοληπτικά ακούτε 3-4 ιστορίες όλοι μαζί στην τάξη. Καθώς οι μαθητές μοιράζονται, σημειώστε στον πίνακα τυχόν «κοινά» θέματα (π.χ. μαγειρική, εργαλεία, ιστορίες, γιορτές).

Συλλογική Κληρονομιά (10 λεπτά)

Εξηγήστε ότι όπως ο καθένας μας έχει πράγματα που εκτιμά από την οικογένειά του, έτσι και η κοινότητά μας έχει παραδόσεις, γνώσεις και πρακτικές που έχουν μεταβιβαστεί από παλιά, και πολλές από αυτές σχετίζονται με το φυσικό περιβάλλον.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Τι θα μπορούσαμε να αποφασίσουμε να προστατεύσουμε όλοι μαζί;
- Αν μπορούσαμε να επιλέξουμε κάποια πράγματα που αντιπροσωπεύουν το νησί ή το χωριό μας, ποια θα ήταν αυτά;

Απλώστε τις μεγάλες φωτογραφίες στην τάξη και αφήστε τους μαθητές να περιηγηθούν σε αυτές. Ζητήστε τους να σταθούν στη φωτογραφία που τους ενδιαφέρει περισσότερο κι έτσι να σχηματίσουν ομάδες.

Φτιάξτε τα 'Σεντούκια κληρονομιάς' (20 λεπτά)

Ζητήστε από την κάθε ομάδα να δημιουργήσει ένα «κουτί κληρονομιάς» σχετικά με το στοιχείο που επέλεξαν. Τι θα έβαζαν σε αυτό; Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Γιατί αυτό που απεικονίζεται είναι σημαντικό για όλους μας;
- Πώς συνδέεται η φωτογραφία με το φυσικό περιβάλλον;
- Τι θα συνέβαινε αν αυτό εξαφανιζόταν από την περιοχή μας;
- Πώς μπορούμε να το προστατέψουμε;

Οι μαθητές γράφουν σε χαρτόνια λέξεις-κλειδιά και παρουσιάζουν στους συμμαθητές τους τα κουτιά τους.

Κλείσιμο – Σύνδεση με τα Αποθέματα Βιόσφαιρας (5 λεπτά)

Συνοψίστε ότι όπως ακριβώς εκτιμούμε την προσωπική οικογενειακή κληρονομιά, έτσι και η κοινότητά μας έχει σημαντική πολιτιστική αλλά και φυσική κληρονομιά που αξίζει να προστατευθεί:

- Η φυσική κληρονομιά (φυτά, ζώα, τοπία) και η πολιτισμική κληρονομιά (αρχιτεκτονική, παραδόσεις, γνώσεις) συνδέονται.
- Οι παραδοσιακές πρακτικές συχνά έχουν μια σοφία και εξελίσσονται για να λειτουργούν μαζί με τη φύση, όχι εναντίον της (αρχές αειφορίας).

- Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας αναγνωρίζουν ότι η προστασία της φύσης σημαίνει και προστασία του πολιτισμού.

Αξιολόγηση (1 λεπτό)

Σε δύο χαρτάκια post it οι μαθητές συμπληρώνουν τις παρακάτω προτάσεις και τα αναρτούν σε ένα σημείο σε κοινή θέα.

<i>Ένας τρόπος με τον οποίο η φύση και πολιτισμός συνδέονται στην περιοχή μας (ή που βοηθά το ένα το άλλο)...</i>	<i>Γιατί χρειάζεται να τα προστατεύουμε και τα δύο;</i>

Συμβουλές για τον εκπαιδευτικό

- Το στάδιο της εισαγωγής μπορεί να γίνει την προηγούμενη ημέρα και να ζητήσετε από τους μαθητές να το συζητήσουν με τους γονείς τους, και, αν τους επιτραπεί να φέρουν το αντικείμενό στην τάξη και να πουν την ιστορία του. Στο στάδιο αυτό να είστε δεκτικοί σε ιστορίες από ποικίλες οικογενειακές καταστάσεις ή άλλα πολιτισμικά περιβάλλοντα (π.χ. παιδιά μεταναστών).
- Στο στάδιο της δημιουργίας των Σεντουκιών οι μαθητές θα χρειαστούν περισσότερα στοιχεία για την κάθε φωτογραφία, που θα στους δώσετε π.χ. σε μορφή κειμένου, ή θα αναζητήσουν στο διαδίκτυο. Το στάδιο αυτό μπορεί να εξελιχθεί σε μεγάλης διάρκειας project, εάν π.χ. οι μαθητές διακοσμήσουν τα κουτιά τους, και τους δοθεί χρόνος να συλλέξουν οι ίδιοι φυσικά αντικείμενα, φυλλάδια, φωτογραφικό υλικό, μαρτυρίες κλπ. σχετικές με το κάθε κουτί.
- Στο **PPT** που συνοδεύει το υλικό θα βρείτε ενδεικτικά θέματα φωτογραφιών για τις τρεις περιοχές: **Σαμοθράκη**: μονοπάτια, αρχαιολογικοί χώροι, ιαματικά λουτρά, κατσίκια, υπερβόσκηση κ.α. | **Δαδιά**: πευκοδάση, αρπακτικά πτηνά, γεωργία, σηροτροφία, μετά την πυρκαγιά 2023, ... | **Δέλτα Έβρου**: ορνιθοπαρατήρη, παραδοσιακή αλιεία | **Κοινές**: οικοτουριστικές επιχειρήσεις, τοπική αρχιτεκτονική, μελισσοκομία, ελαιοκομία, αμπελουργία, τοπική γαστρονομία, πανηγύρια, , δασικές πυρκαγιές, ξηρασία..

6. Η περιοχή μας ... από το Α ως το Ω

Για κάθε γράμμα του Αλφαβήτου παρουσιάζουμε σύντομα ένα χαρακτηριστικό ή μια ενδιαφέρουσα πληροφορία για το Απόθεμα Βιόσφαιρας που να συνδέεται με την Αειφορία. π.χ. Ιαματικά Λουτρά, Ορνιθοπαρατήρηση, κλπ. Οι μαθητές αφού μελετήσουν τις τρεις περιοχές του υποψήφιου Αποθέματος Δαδιάς, Δέλτα Έβρου και Σαμοθράκης, φτιάχνουν ένα Αλφαβητάριο, προβάλλοντας στοιχεία από το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και τους κατοίκους, και την τοπική ανάπτυξη.

Διάρκεια

60 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές θα ...

- αναγνωρίσουν τα αξιόλογα μνημεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς από τις τρεις περιοχές
- κατανοήσουν πώς οι διαφορετικές περιοχές έχουν μοναδικά στοιχεία
- δημιουργήσουν εκπαιδευτικό υλικό που εξισορροπεί το φυσικό περιβάλλον, τον πολιτισμό και την τοπική ανάπτυξη

Υλικά

- Ένας χάρτης με τις τρεις περιοχές (έντυπος ή ηλεκτρονικός).
- Σειρά άδειων χαρτονιών (A4 ή A3) μια για κάθε γράμμα της Αλφαβήτου.
- Μαρκαδόροι, χρωματιστά χαρτόνια, ψαλλίδια
- Tablet ή υπολογιστές με πρόσβαση στο διαδίκτυο (ένα ανά δυάδα)

Προετοιμασία

- Μελετήστε το συμπληρωματικό Ενημερωτικό Υλικό που παρουσιάζει τις τρεις περιοχές Δαδιά, Δέλτα Έβρο και Σαμοθράκη για να επιλέξετε χαρακτηριστικές λέξεις-κλειδιά από όλα τα νησιά. Ένα ενδεικτικό Αλφαβητάρι όρων δίνεται στο Παράρτημα.
- Αξιοποιήστε ένα Αλφαβητάρι από άλλη περιοχή ως δείγμα, π.χ. από τον [Πάρνωνα \(2015\)](#), ή τη Σαμαριά.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή (15 λεπτά)

Ξεκινήστε ζητώντας από τους μαθητές να μοιραστούν τι ξέρουν για τις τρεις περιοχές Δαδιά, Δέλτα Έβρου και Σαμοθράκη. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Έχετε επισκεφτεί κάποια σημεία στις περιοχές; Τι θυμάστε ;
- Τι κάνει κάθε περιοχή ξεχωριστή;

Παρουσιάστε τον χάρτη και εξηγήστε ότι σήμερα θα ανακαλύψουμε ενδιαφέροντα στοιχεία για τις περιοχές αυτές.

- Πως σας φαίνεται η ιδέα να φτιάξουμε ένα Αλφαβητάρι;

Εξηγήστε την δομή (για κάθε γράμμα της Αλφαβήτας δίνουμε μια ενδιαφέρουσα πληροφορία) και παρουσιάστε ένα Αλφαβητάρι μιας άλλης περιοχής σαν δείγμα.

Παρουσιάστε και μια έτοιμη Κάρτα / Χαρτόνι για ένα γράμμα, π.χ.

	Φεστιβάλ Μουριάς - Είναι μια ευκαιρία να γνωρίσουμε τις μουριές, τους μεταξοσκώληκες το μετάξι, κι άλλα προϊόντα της περιοχής του Σουφλίου. - Περιλαμβάνει ομιλίες, εκθέσεις, προβολές, αλλά και εργαστήρια και αθλητικές δραστηριότητες για εμάς τα παιδιά!
--	---

Χωρίστε τους μαθητές σε δυνάδες και μοιράστε από μια ή δύο κάρτες με τα γράμματα της Αλφαβήτου. Ανάλογα με την ηλικία και το επίπεδό των μαθητών αποφασίστε σε τί βαθμό θα συνδέσετε τα θέματα της κάθε Κάρτας με τη λειτουργία ενός Αποθέματος Βιόσφαιρας και την Αειφόρου Ανάπτυξη.

Βρείτε στο παράρτημα κάποιες προτεινόμενες λέξεις – κλειδιά σχετικές με τοπόσημα, η πρακτικές της περιοχής.

Κατασκευή Καρτών (30 λεπτά)

Οι μαθητές σε ζευγάρια αναζητούν κάποιες πληροφορίες για την κάθε κάρτα / γράμμα (είτε στο διαδίκτυο είτε από υλικό που θα τους μοιράσετε). Σε κάθε κάρτα γράφουν ένα σύντομο κείμενο (π.χ. με μορφή «Ήξερες ότι...») και αποφασίζουν πώς θα τη διακοσμήσουν.

Εάν ο χρόνος είναι περιορισμένος οι μαθητές μπορεί να επιλέξουν να προβάλουν μια μόνο πληροφορία σε κάθε Κάρτα.

Έκθεση- Κλείσιμο (15 λεπτά)

Οι μαθητές τοποθετούν τις Κάρτες τους σε Αλφαβητική σειρά και περιηγούνται στην Έκθεση. Ενδεικτικές ερωτήσεις αναστοχασμού:

- Τι καινούργιο έμαθες σήμερα για την περιοχή σου;
- Πως συνδέεται το Αλφαβητάρι μας με την Αειφόρο Ανάπτυξη;
- Ποιος / ποια μπορεί να ενδιαφέρονταν να περιηγηθεί στο Αλφαβητάρι μας;

Φωτογραφήστε τα έργα και ανεβάστε τον κατάλογο στο ιστολόγιο του σχολείου.

Αξιολόγηση (1 λεπτό)

Ζητήστε από τον κάθε μαθητή/τρια να πει με μια λέξη ένα συναίσθημα, ή μια νέα γνώση που απέκτησε από τη δραστηριότητα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ενδεικτικό Αλφαβητάρι με λέξεις-κλειδιά από τη Δαδιά, Δέλτα Έβρου και Σαμοθράκη.

A	Απόθεμα Βιόσφαιρας, Αμπελουργία, Απολιθωμένο δάσος Φυλακτού	N	Νίκη της Σαμοθράκης
B	Βυζαντινές εκκλησίες, Βιοποικιλότητα , Βάθρες	Ξ	Ξηροτύρι Σαμοθράκης
Γ	Γύπες (π.χ. μαυρόγυπας, ασπροπάρης, όρνιο)	O	Οικο-τουρισμός, Ορφέας Ορνιθολόγος
Δ	Δεξαμενή Άνθρακα, Διάδρομος Πουλιών, Δακτυλίωση Δρόμος του Μεταξιού	Π	Προϊόν ΠΟΠ, Πυρκαγιά 2023, Παρατηρητήριο Πουλιών, Πλάβες (Έβρος)
E	Ελαιοκαλλιέργεια, Εθνικό Πάρκο,	P	Ρητινοσυλλογή Ραμσάρ Σύμβαση για τους Υγροτόπους,
Z	Ζωνοποίηση στα Αποθέματα Βιόσφαιρας, Καταφύγιο Άγριας Ζωής	Σ	Στασίδι Αποστόλου Παύλου Σπιζαετός (Aquila fasciata), Σπηλιά του Κύκλωπα, Σαρμάς
H	Ηλιοτρόπια (Έβρος)	T	Γιορτή Τσίπουρου, Τζαμιά (π.χ. Μπουγιου Τζαμί)
Θ	Θερμές πηγές (Σαμοθράκη) Θόλος Αρσινόης (Σαμοθράκη) Θαλασσοκόρακας	Υ	Υγρό-βιότοπος Υπερβόσκηση
I	Ιερό Μεγάλων Θεών (Σαμοθράκη) Ιχθυο-καλλιέργεια, Φέρουσα Ικανότητα	Φ	Φεγγάρι (όρος Σάος) Φαράγγι του Φονιά, Φάρος Αλεξανδρούπολης, Φεστιβάλ Άρδα
K	Καβείρια Μυστήρια (Σαμοθράκη), Κτηνοτροφία, Κατσίκια, Καβουρμάς, Κουκουλόσπιτα	X	Χέλια (Έβρος) Χωριάτικα λουκάνικα
Λ	Λιβάδια Ποσειδωνίας, Λουτρά Ιαματικά,	Ψ	Ψάρεμα-Αλιεία
M	Μαυροπετρίτης, Μελισσοκομία Μεταξοσκώληκας / Σηροτροφία Φεστιβάλ Μουριάς (Σουφλί)	Ω	